

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Г-Н YVES BOT

представено на 19 април 2012 година¹

Съединени дела C-71/11 и C-99/11

Bundesrepublik Deutschland

срещу

Y (C-71/11),

Z (C-99/11)

(Преюдициални запитвания, отправени от Bundesverwaltungsgericht (Германия))

„Директива 2004/83/ЕО — Минимални стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци — Условия за предоставяне на статут на бежанец — Член 9 — Понятие „актове на преследване“ — Наличие на основателни опасения от преследване — Тежко посегателство на свободата на вероизповеданието — Пакистански граждани, членове на религиозната общност Ахмадия — Актове на пакистанските органи, насочени към ограничаване на правото на публично изповядване на вярата“

1. С настоящите преюдициални запитвания Съдът е приканен да определи кой акт може да съставлява „акт на преследване“ в контекста на тежко нарушение на свободата на вероизповеданието. Това е основен въпрос, тъй като отговорът му определя кое от търсещите убежище лица може да претендира за статут на бежанец и да се ползва от международна закрила по смисъла на Директива 2004/83/ЕО².

2. Запитванията са отправени в рамките на спорове между Bundesrepublik Deutschland, представлявана от Bundesministerium des Inneren (Федерално министерство на вътрешните работи), което от своя страна се представлява от Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Федерална служба за миграцията и бежанците)³, и съответно Y (по дело C-71/11) и Z (по дело C-99/11) — двама пакистански граждани, които молят да им бъде предоставен статут на бежанци. Тези две лица са активни членове на общността „Ахмадия“ — реформаторско движение в исляма, отдавна оспорвано от мюсюлманите сунити, които са мнозинство в Пакистан, като пакистанският наказателен кодекс ограничава строго религиозната дейност на „Ахмадия“. Така Y и Z не могат да изповядват вярата си публично, без да има опасност подобни практики да бъдат приети за богохулни, а съгласно разпоредбите на този кодекс за богохулство може да бъде наложено наказание лишаване от свобода или дори смъртно наказание.

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — Директива на Съвета от 29 април 2005 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 52, наричана по-нататък „Директивата“).

3 — Наричана по-нататък „Bundesamt“.

3. Bundesverwaltungsgericht (Германия) поставя по същество три въпроса на Съда. На първо място, тази юрисдикция иска да установи в каква степен посегателство на свободата на вероизповеданието, и по-специално на правото на личността да изповядва вярата си открито и без ограничения, може да съставлява „акт на преследване“ по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата.

4. По-нататък, запитващата юрисдикция задава на Съда въпроса дали понятието за акт на преследване не следва да бъде ограничено единствено до нарушенията, които засягат твърдяната „същина“ на свободата на вероизповеданието.

5. На последно място, тази юрисдикция пита Съда дали по смисъла на член 2, буква в) от Директивата опасенията на бежанеца от преследване са основателни, когато след завръщането си в своята държава по произход той възнамерява да осъществява религиозни действия, които ще изложат на опасност живота, свободата или неприкосновеността му, или обратно — разумно е да се очаква, че това лице да се откаже от извършването на подобни действия.

I – Правна уредба на Съюза

6. Общата европейска система за убежище се основава на пълното и цялостно прилагане на Конвенцията за статута на бежанците⁴, както и на зачитане на правата и принципите, признати от Хартата на основните права на Европейския съюз⁵.

7. В рамките на тази система Директивата цели да установи минимални стандарти и общи критерии във всички държави членки за признаване на статута на бежанец на търсещите убежище по смисъла на член 1 от Женевската конвенция. Следователно държавите членки имат свободата да приемат или да запазват по-благоприятни стандарти за определяне на лицата, които отговарят на условията за предоставяне на статут на бежанец, доколкото тези стандарти са съвместими с Директивата⁶.

8. Определение за понятието „бежанец“ е дадено в член 2, буква в) от Директивата със същата формулировка като използваната в член 1, точка А, параграф 2, първа алинея от Женевската конвенция, а именно:

„бежанец“ е всеки гражданин на трета страна, който поради основателните си опасения от преследване по причина на [...] раса, вероизповедание, националност, политически[...] възгледи или принадлежност[...] към определена социална група се намира извън страната, чийто гражданин е той, и който не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази страна [...].“

4 — Тази конвенция конвенция, подписана в Женева на 28 юли 1951 г. (*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 150, № 2545 (1954) (наричана по-нататък „Женевската конвенция“), влиза в сила на 22 април 1954 г. Тя е допълнена с Протокола за статута на бежанците от 31 януари 1967 г., който влиза в сила на 4 октомври 1967 г. От значение е да се посочи и Наръчникът с приложимите процедури и критерии при определяне на статута на бежанец съгласно Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г. относно статута на бежанците, който наръчник е издаден от Върховния комисар за бежанците на Обединените нации (ВКБ), януари 1992 г., достъпен на следния уебадрес: <http://unhcr.org/refworld/docid/3ae6b32b0.html>.

5 — Наричана по-нататък „Хартата“. Вж. член 78, параграф 1 ДФЕС и член 18 от Хартата, както и съображение 10 от Директивата.

6 — Член 3 от Директивата.

9. Авторите на Женевската конвенция са решили да не дават определение на понятието за акт на преследване. Това понятие е дефинирано в член 9, параграф 1 от Директивата по следния начин:

„Актовете, считани за преследване по смисъла на член 1А от Женевската конвенция:

- а) трябва да бъдат достатъчно сериозни по своето естество или по повторения си характер, за да представляват тежко нарушение на основните права на човека, и по-конкретно на правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, параграф 2 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи^[7], или
- б) трябва да представляват съвкупност от различни мерки, включително и нарушения на правата на човека, която да бъде достатъчно тежка, за да засегне индивида по начин, сравним с посоченото в буква а)“.

10. На последно място, член 9, параграф 2 от Директивата съдържа неизчерпателен списък от актове, които могат да бъдат квалифицирани като актове на преследване. Сред тези актове са по-специално „физическо[то] или психическо[то] насилие, включително и сексуално[то] насилие“, „законови[те], административни[те], полицейски[те] и/или съдебни[те] мерки, които са дискриминационни сами по себе си или се прилагат по дискриминационен начин“ или още „преследвания[та] или наказания[та], които са несъразмерни или дискриминационни“.

11. Освен това член 9, параграф 3 от Директивата изисква да е налице причинно-следствена връзка между акта на преследване и мотивите, посочени в член 10 от нея. Тези мотиви са пет на брой, сред които е и вероизповеданието.

12. Съгласно член 10, параграф 1, буква б) от Директивата:

„[...]

- б) понятието вероизповедание включва, по-конкретно, притежаването на теистични, нетеистични или атеистични убеждения, индивидуалното или колективното участие или въздържане от участие в частни или публични богослужения, други актове на вероизповедания или на изразяване на верски убеждения, както и форми на лично или обществено поведение, основаващи се на религиозни вярвания или наложени от тези вярвания“.

II – Споровете по главните производства и преюдициалните въпроси

13. Молбите за предоставяне на убежище, подадени съответно от Y (C-71/11) и Z (C-99/11) на основание член 16а, параграф 1 от Основния закон (Grundgesetz), са отхвърлени от Bundesamt с две решения, приети съответно на 4 май 2004 г. и на 8 юли 2004 г. Тази служба е приела, че не са налице достатъчни доказателства, които позволяват да се счита, че заинтересованите лица са напуснали своята държава по произход поради основателни опасения от преследване.

14. При все това, в следствие от съдебните решения на Verwaltungsgericht, в решения от 13 ноември 2008 г. Oberverwaltungsgericht постановява, че в качеството им на активни ахмадисти Y и Z са били изложени на опасност от преследване по смисъла на член 60, параграф 1, първо изречение от Закона за пребиваването, заетостта и интеграцията на чужденците на територията Федерална република Германия (Gesetz über den Aufenthalt, die

7 — Тази конвенция е подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“).

Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet) в редакцията му, публикувана на 25 февруари 2008 г.⁸, и че ако се завърнат в своята държава по произход, тези лица не биха могли да продължат да практикуват своето вероизповедание на публични места, без да бъдат изложени на опасност животът, неприкосновеността и свободата им.

15. По всяко от делата е подадена ревизионна жалба пред Bundesverwaltungsgericht. Този съд изпитва съмнения относно тълкуването от Директивата, по-специално поради различната съдебна практика на германските юрисдикции.

16. По тези причини в рамките на акта за преюдициално запитване по дело C-99/11 Bundesverwaltungsgericht излага две течения в съдебната практика⁹. Първото течение, поддръжници на което са Bundesamt и Bundesbeauftragter für Asylangelegenheiten (федерален представител в областта на убежището), предшества влизането в сила на Директивата и ограничава понятието за преследване до актовете, които накърняват „същината“ на свободата на вероизповеданието или до т.н. „основен религиозен минимум“ на човека. Посочената „същина“ се състои, от една страна, от правото на всеки индивид да изповядва избрана от него вяра или да не изповядва никаква вяра, а от друга страна, от правото на изповядване на вярата самостоятелно или сред лицата, чиято вяра споделя¹⁰. В съответствие с тази съдебна практика ограниченията на публичните проявления на вярата, каквито са наложените на членовете на общността „Ахмадия“, не съставляват достатъчно тежко посегателство на свободата на вероизповеданието, за да могат да бъдат квалифицирани като актове на преследване, освен ако съответното лице вече е било изложено на заплахата за неговия живот, неприкосновеност или свобода. Когато случаят не е такъв, органите очакват от съответното лице да се държи разумно при завръщането си в своята държава по произход, като се въздържа от всякаква публична проява на вярата си или ограничава такива прояви.

17. Второто течение в съдебната практика има за поддръжници Oberverwaltungsgericht и останалите германски административни юрисдикции след влизането в сила на Директивата. То цели понятието за преследване да обхване посегателствата спрямо някои видове публично изповядване на вярата. В последната хипотеза би могло да става въпрос за практикуване от особено значение за съответното лице и/или за практикуване, съставляващо основен елемент от религиозното учение.

18. В този контекст, с оглед да разсее посочените съмнения, Bundesverwaltungsgericht решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси, които са формулирани по почти еднакъв начин по дело C-71/11 и по дело C-99/11:

„1) Следва ли член 9, параграф 1, буква а) от Директива[та] да се тълкува в смисъл, че не всяко посегателство върху свободата на вероизповеданието, с което се нарушава член 9 ЕКПЧ, непременно представлява акт на преследване по смисъла на първата посочена разпоредба, а обратно на това, за да е налице тежко посегателство на свободата на вероизповеданието като основно право на човека, е необходимо да се засяга нейната същина?

8 — BGBl. 2008 I, стр. 162. Тази разпоредба предвижда, че „[в] приложение на [Женевската] конвенция не се допуска принудително отвеждане на чужденец до границата за извеждането му от територията на страната в държава, в която животът или свободата му са застрашени по причина на неговата раса, вероизповедание, националност, принадлежност към определена социална група или политически възгледи“.

9 — Вж. също съображенията, изложени от Bundesverwaltungsgericht в Решение от 5 март 2009 г. (BVerwG 10 C 51.07), което е достъпно на английски език на уебсайта на посочената юрисдикция (<http://www.bverwg.de>).

10 — Тази съдебна практика обяснява съображенията на Федерална република Германия в хода на дейностите около приемането на Директивата, и по-специално съображенията на тази държава относно член 10, параграф 1, буква б) от посочения акт. Федерална република Германия споменава, че „Женевската конвенция защитава самостоятелното практикуване на вероизповеданието, а не практикуването му на публични места“ (вж. член 12, буква б) от документа, който е достъпен на уебсайта на Съвета на Европейския съюз под номер 7882/02).

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос:

- а) Същината на свободата на вероизповеданието обхваща ли единствено изповядването и практикуването на вярата по домовете или при съеди, или обратно, акт на преследване по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директива[та] може да е налице и когато в резултат на публичното практикуване на вероизповеданието в държавата по произход се поставят в опасност животът, телесната неприкосновеност или физическата свобода, което кара молителя да се откаже от подобно публично практикуване на своето вероизповедание?
- б) В хипотезата, при която в същината на свободата на вероизповеданието биха могли да се включват и определени религиозни практики на обществени места:

за да се приеме, че е налице тежко посегателство на свободата на вероизповеданието, достатъчно ли е молителят да възприема този начин на практикуване на своето вероизповедание за необходим, за да съхрани религиозната си идентичност,

или освен това се изисква и религиозната общност, към която принадлежи молителят, да възприема тази религиозна практика за централен елемент от религиозното си учение,

или пък може да се стигне и до допълнителни ограничения на свободата на вероизповеданието в резултат на други обстоятелства, като например общата ситуация в държавата по произход?

3) При утвърдителен отговор на първия въпрос, налице ли са „основателни [...] опасения от преследване“ по смисъла на член 2, буква в) от Директива[та], когато се установи, че след връщането си в държавата по произход молителят ще предприеме религиозни действия, които не са част от същината на свободата на вероизповеданието, независимо че от това ще възникне опасност за неговия живот, телесна неприкосновеност или физическа свобода, или обратно, може разумно да се очаква, че молителят ще се откаже от подобни действия?“.

19. Страните по главните производства, германското, френското и нидерландското правителство и Европейската комисия представят становища.

III – Анализ

A– Предварителни бележки

20. В съответствие с член 2, буква в) от Директивата признаването на статута на бежанец предполага съответният гражданин на третата страна да е изправен пред *основателни опасения от преследване*¹¹ в неговата държава по произход поради расата, вероизповеданието, националността, политическите възгледи или принадлежността му към определена социална група.

21. Следователно, за да бъде предоставен статут на бежанец на заинтересованото лице, органът, който отговаря за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, трябва да стигне до заключението, че това лице е или съществува опасност да стане обект на преследване.

11 — Курсивът е мой.

22. Съгласно член 9 във връзка с член 10 от Директивата понятието за преследване се състои от два елемента. Първият е от материално естество. Става въпрос за „акта на преследване“, определението за който се съдържа в член 9 от Директивата. Този елемент е определящ, тъй като обосновава опасенията на съответното лице и обяснява невъзможността или отказа му да се обърне за закрила към своята държава по произход. Вторият елемент е от интелектуално естество. Става въпрос за мотива, посочен в член 10 от Директивата, поради който актът или съвкупността от актове или мерки е/са предприет(и) или приложен(и).

23. Впоследствие органът, който отговаря за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, трябва да провери — въз основа на преценка на фактите и обстоятелствата, свързани с молбата за международна закрила — дали са основателни опасенията на бежанеца от преследване след завръщането му в неговата държава по произход.

24. С тези преюдициални въпроси запитващата юрисдикция приканва Съда да уточни обхвата на всяко от тези две условия в контекста на молба за предоставяне на убежище, която се основава на посегателство на свободата на вероизповеданието.

25. Значението на отговора на въпросите, поставени от запитващата юрисдикция, е ясно.

26. Става въпрос да се определи кое от търсещите убежище лица може да има основателни опасения, че поради посегателство върху свободата му на вероизповедание е изложено на „акт на преследване“ и следователно може да претендира за статут на бежанец.

27. Това ще позволи на Съда не само да определи общите за всички държави членки критерии за преценка при индивидуално разглеждане на молба за международна закрила, която се основава на вероизповеданието, но и да бъде посочено минимално равнище, под което тези държави не биха могли да откажат да признаят наличието на акт на преследване по отношение на търсещо убежище лице, което търпи строго ограничение на упражняването на свободата на вероизповедание в държавата си по произход.

28. Отговорът на поставените от запитващата юрисдикция въпроси ще бъде воден от целта, която преследва законодателят на Съюза в рамките на общата европейска система за убежище. Всъщност следва да се има предвид, че целта не е да се предоставя закрила всеки път, когато дадено лице не може изцяло и ефективно да упражнява в своята държава по произход свободите, които са му гарантирани от Хартата или от ЕКПЧ, а да се ограничи кръгът на лицата, на които се признава статут на бежанци, до лицата, чиито най-основни права има опасност да бъдат изложени на сериозно отричане или на систематично нарушение и чийто живот е станал непоносим в тяхната държава по произход.

29. Следователно е задължително понятието за акт на преследване да бъде разграничено от всички други видове дискриминационни мерки. Поради това е нужно да се направи разлика между случая, в който съответното лице търпи ограничение или дискриминация при упражняването на някое от основните си права и се преселва по лични съображения или за да подобри условията на живот или социалния си статус, и случая, в който лицето търпи толкова строго ограничение, че има опасност това ограничение да го лиши от най-основните му права, без съответното лице да може да получи закрила от своята държава по произход.

Б– По първия въпрос

30. С първия си въпрос по същество запитващата юрисдикция иска от Съда да отговори дали и евентуално в каква степен акт, който ограничава свободата на вероизповеданието, и по-конкретно който ограничава правото на всяко лице да изповядва вярата си, съставлява „акт на преследване“ по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата.

31. Според мен отговорът на този въпрос изисква най-напред да се разгледа въпросът дали от дадено лице може да се изисква да ограничи някои аспекти на изповядването на своята вяра до това, което запитващата юрисдикция нарича „същност“ на вярата. В действителност, ако на посочения въпрос може да се отговори утвърдително, това би повлияло непосредствено върху приложното поле на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата.

1. Правото на свобода на вероизповеданието в рамките на Директивата

32. Свободата на вероизповеданието е установена в Европейския съюз от член 10, параграф 1 от Хартата. Това право е гарантирано и в член 9, параграф 1 от ЕКПЧ, като е използвана същата формулировка. Следователно в съответствие с член 52, параграф 3 от Хартата смисълът и обхватът на тази свобода трябва да бъдат определени предвид съдебната практика, постановена в това отношение от Европейския съд по правата на човека¹².

33. Европейският съд по правата на човека счита, че свободата на вероизповеданието е една от основите на демократичното общество. Според този съд става въпрос за основен елемент от идентичността на вярващите и от тяхното схващане за живота и за безценно благо за атеистите, агностиците, скептиците или равнодушните¹³.

34. От една страна, свободата на вероизповеданието е част от вътрешното убеждение, т.е. тя се отнася до свободата на дадено лице да бъде вярващо или не или да променя вярата си. Понятието за вероизповедание се тълкува разширително, тъй като, видно от член 10, параграф 1, буква б) от Директивата, то обхваща теистичните, нетеистичните и атеистичните убеждения. Това понятие се отнася не само до традиционните, като например католическото и мюсюлманското, но и до по-новите или малцинствените вероизповедания.

35. Тази съставна част на свободата на вероизповеданието се ползва с абсолютна закрила.

36. От друга страна, свободата на вероизповеданието включва свободното изповядване на вярата. Последното може да има крайно различни форми, тъй като може да се упражнява самостоятелно или в общност, къщи или на обществени места, посредством богослужения, обучения, практикуване или извършване на ритуали.

37. Обратно на това, свободата на изповядване на вярата не е абсолютна. Тя не защитава всички актове, мотивирани или вдъхновени от вероизповедание или убеждение и не гарантира винаги правата на едно лице да се държи по начин, определен от религиозно убеждение¹⁴. Освен това тази свобода може да бъде предмет на ограничения на национално равнище при условията, изрично посочени в член 52, параграф 1 от Хартата и в член 9, параграф 2 от ЕКПЧ.

38. В този контекст, възможно ли е в рамките на вероизповеданията да се различи „същина“, която националните органи следва да определят под контрола на националните юрисдикции и на Съда в рамките на преюдициално производство по почин на такива юрисдикции, какъвто е настоящият случай?

39. Отговорът ми на този въпрос определено е отрицателен, по няколко причини.

40. Първо, посоченият подход изглежда противоречи на текста на членове 9 и 10 от Директивата.

12 — Решение от 22 декември 2010 г. по дело DEB (C-279/09, Сборник, стр. I-13849, точка 35).

13 — Вж. Решение на ЕСПЧ от 13 декември 2001 г. по дело *Église métropolitaine de Bessarabie* и др. c/у Молдова, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-XII, § 114 и сл., както и цитираната съдебна практика.

14 — Вж. Решение на ЕСПЧ от 10 ноември 2005 г. по дело *Leyla Şahin c/у Турция*, *Recueil des arrêts et décisions* 2005-XI, § 105.

41. В самото начало трябва да се посочи, че за всички е ясно в каква степен подобно начинание, независимо от внимателния подход при осъществяването му, по дефиниция е изложено на опасност от произвол. Оттук се появява и опасността, която несъмнено ще се реализира, от възникване на толкова схващания, колкото са съответните лица. Подобна относителност на определението на толкова важно и лично за всеки индивид понятие не може да съответства на целта на Директивата да се разграничи общо минимално равнище, което да може да бъде идентифицирано от всички.

42. В този смисъл в Решение по дело *Leyla Şahin* с/у Турция, посочено по-горе, свързано с носенето на характерната за исляма забрадка в Университета на Истанбул (Турция), Европейският съд по правата на човека е посочил, че „в Европа не е възможно да бъде разграничено единно схващане на значението на вероизповеданието в обществото [...] и смисълът или влиянието на действията, които съответстват на публичната проява на дадено религиозно убеждение, са различни за различните епохи и в различните контексти“¹⁵. Нека да си представим света през вековете. Вероизповеданието включва не само дадено убеждение, но и групи с определена идентичност, свързани по раса или националност. То свързва националните и културните традиции, включва радикални, консервативни или реформаторски четива и обхваща широка гама вярвания, ритуали и обичаи, които са от значение за някои вероизповедания и без значение за други.

43. Така извършването на ритуалите може да обхваща церемонии, свързани с определени етапи от живота, както и различни практики, присъщи за тези церемонии, включително изграждане на места за богослужения, използване на ритуални изрази и предмети, показване на символи и спазване на празнични и почивни дни, както и обичаи, например спазване на хранителни правила и носене на дрехи или покривала за главата, съответстващи на вероизповеданието. Освен това практикуването на вероизповеданието и вероучението могат да включват свободата на лицето да избира съответните религиозни лидери, извършващите богослуженията и вероучителите, а също и свободата на провеждане на срещи и семинари или на учредяване на религиозни училища, подпомагане на благотворителни институции и създаване, отпечатване или разпространяване на публикации¹⁶.

44. При все това в зависимост от конкретната личност всяко от посочените действия може да бъде от особено значение съгласно предписанията на съответното вероизповедание и в рамките на една и съща общност. Именно това обяснява, че за HCR молбите за предоставяне на убежище, основаващи се на вероизповеданието, са най-сложни за разглеждане¹⁷.

45. Поради това гореизложеното насочва към разширително тълкуване на свободата на вероизповеданието, което включва всички разгледани аспекти на тази свобода, независимо дали са от публично или от частно естество и дали имат колективен или индивидуален характер.

46. Със сигурност това е причината, поради която законодателят на Съюза се е погрижил да посочи ясно в текста на член 9, параграф 1 от Директивата, че актът на преследване е физически акт, чието естество е най-обективният критерий за преценка на наличието на преследване, и то независимо от засегнатата свобода, когато причина за осъществяване на акта е един от посочените в член 10 от Директивата мотиви. Ако например беше възприет

15 — Точка 109 и цитираната съдебна практика.

16 — Вж. член 6 от Декларацията за премахване на всички форми на нетолерантност и дискриминация, основани на вероизповедание или на убеждения, прокламирана от Генералната асамблея на Обединените нации на 25 ноември 1981 г., и точка 4 от Общо становище № 22 на Комитета по правата на човека относно член 18 от Международният пакт за граждански и политически права, приет на 16 декември 1966 г. от Генералната асамблея на Обединените нации и влязъл в сила на 23 март 1976 г.

17 — Вж. за информация Насоките относно международната закрила: молби за предоставяне на убежище, основаващи се на вероизповеданието по смисъла на член 1A(2) от Конвенцията от 1951 г. и/или на Протокола 1967 г. относно статута на бежанците, който документ е издаден от HCR на 28 април 2004 г. и е достъпен на следния уебадрес: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/415a9af54.html>, както и Общо становище № 22, посочено в бележка под линия 16 от настоящото заключение.

подходът, че „същината“ се състои от т.нар. свобода на вътрешното убеждение, то тогава акт, който накърнява тежко тази свобода, би бил квалифициран като преследване, докато подобен акт не би бил квалифициран като преследване, ако с него се санкционира само външното проявление на тази свобода. Според мен обаче това би било лишено от всякакъв смисъл.

47. По-нататък, в член 9, параграф 1, буква а) от Директивата сред основните права на човека се разграничават единствено неотменимите права. Намерението на законодателя на Съюза е било не да подразделя допълнително правата, защитени в рамките на Директивата, а да създаде достатъчно открит и приспособяем текст, за да отрази крайно различните форми на преследване, които се променят постоянно¹⁸. При все това, приемайки подобно тълкуване, бихме дали възможност за прилагане по аналогия спрямо други основни права и свободи и бихме създали опасност от намаляване на полето на международната закрила много повече, отколкото допускат използваните от законодателя на Съюза формулировки.

48. Накрая, в рамките на молбите за предоставяне на убежище, основаващи се на вероизповеданието, е лесно да се установи, че материалният и интелектуалният аспект на преследването, които са посочени съответно в членове 9 и 10 от Директивата, се припокриват. Следователно, що се отнася до приложното поле на свободата на вероизповеданието, не е налице каквото и да било обективно основание за въвеждане на разграничение в зависимост от това дали посочената свобода конкретизира физическия акт на преследването в съответствие с член 9, параграф 1, буква а) от Директивата или съставлява неговия мотив по силата на член 10, параграф 1, буква б) от нея.

49. Второ, не е налице никакъв елемент от практиката на Съда, или по-специално от тази на Европейския съд по правата на човека, който да позволява да се поддържа, че „същината“ на свободата на вероизповеданието трябва да бъде ограничена до вътрешното убеждение и до свободата на изповядване на вярата вкъщи или в кръга на други лица, имащи същата вяра, като по този начин се изключва изповядването на вярата на публични места.

50. Както постановява Европейският съд по правата на човека в Решение по дело *Église métropolitaine de Bessarabie* и др. срещу Молдова, посочено по-горе, „[з]асвидетелстването с думи и действия е свързано с наличието на религиозни убеждения“¹⁹. Изповядването на вярата има неразривна връзка със самата вяра и съставлява основна съставна част на свободата на вероизповеданието, независимо в каква форма се осъществява — на обществени места или вкъщи. Както напомня Европейската комисия по правата на човека, алтернативата „публично или частно“, която е посочена в текстовете, не означава нищо друго освен позволение за вярващия да изповядва своята вяра под едната и/или другата форма и че тези форми не трябва да се тълкуват като взаимно изключващи се или даващи право на публичните органи да вземат решение във връзка с това²⁰.

51. На последно, трето място, в случай на преследване — израз, който поражда идеята за подложени на изтезание хора — изтезаващите ще намерят дори най-малката или неоснователна причина за прилагане спрямо вярващите на актове на насилие, които актове, поради присъщата им тежест и тежестта на техните последици, заедно с изтъкнатия мотив, ще съставляват обективния критерий на преследването. Следователно именно това е критерият, който ще позволи да се определи общият за всички държави членки праг за преценката, който Директивата иска да установи.

18 — Вж. коментара на Комисията относно член 11, озаглавен „Естество на преследването“ (понастоящем член 9 от Директивата), в предложението на Съвета за директива относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила, представен от Комисията на 12 септември 2001 г. (COM(2001) 510 окончателен).

19 — Точка 114.

20 — Вж. Европейска комисия по правата на човека, Решение от 12 март 1981 г. по дело *X. c/y Обединеното кралство*, D. R. 22, стр. 39, § 5.

52. По тази причина преследването ще се характеризира не с това, че се осъществява в областта на свободата на вероизповеданието, а с естеството на упражнената върху заинтересованото лице репресия и последиците от нея.

2. Актът на преследване в контекста на нарушението на свободата на вероизповеданието

53. Както видяхме по-рано, в член 9, параграф 1 от Директивата се съдържа определение за акта на преследване. В съответствие с тези разпоредба трябва е налице акт или съвкупност от „достатъчно сериозни“ мерки, които по своето естество и по повторения си характер да съставляват „тежко нарушение“ на основно право на човека. Следователно това понятие действително е дефинирано въз основа на обективен критерий — този за естеството и за тежестта, присъщи на акта или на преживяното от заинтересованото лице, както и за последиците, претърпени от това лице в неговата държава по произход. Посоченият елемент е определящ, тъй като в съответствие с член 2, буква в) от Директивата той трябва да обоснове невъзможността или отказа на търсещото убежище лице да се завърне в своята държава по произход.

54. Следователно, за да се определи кой е физическият акт на преследване, органът, който отговаря за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, трябва да разгледа естеството на конкретната ситуация, в която попада съответното лице в своята държава по произход, когато упражнява основната си свобода или когато нарушава ограниченията, на които тази свобода е предмет в разглежданата държава.

55. Поради гореизложените съображения относно целта на общата европейска система за убежище според мен разглежданият акт трябва да е с особена тежест, така че от законова гледна точка съответното лице да не може повече да живее в своята държава по произход и за него да е станало нетърпимо да живее там.

56. Всъщност понятието за преследване се отнася до акт с крайно голяма тежест, тъй като преследването се състои в публично и ожесточено лишаване на дадено лице от най-основните човешки права поради цвета на кожата, националността, пола и сексуалната ориентация, политическите убеждения или религиозните му вярвания. Каквато и да е формата на преследването, освен че с него се осъществява дискриминация, то се придружава от отричане на човешката личност и цели изключването на тази личност от обществото. Зад преследването стои идеята за забрана — забрана да се живее в общност с други индивиди поради пола на конкретното лице, забрана то да бъде равно третирано поради неговите убеждения или забрана за достъп до грижи и образование поради неговата раса. Тези забрани съдържат санкция за индивида заради това, което е или което представлява.

57. Следователно преследването съставлява престъпление срещу човечеството по смисъла на член 7, параграф 1, буква з) от Римския статут на Международния наказателен съд²¹ и по силата на статутите на международните наказателни съдилища, което се осъществява групово и систематично срещу определено население.

58. Когато се осъществява индивидуално и конкретно срещу определена личност, понятието за акт на преследване се отнася до също толкова тежко и непоносимо посегателство върху личността, и по-специално върху най-основните ѝ права.

59. Всъщност това е видно от подготвителните работи по приемането на Директивата.

21 — Този статут е приет в Рим на 17 юли 1998 г. и влиза в сила на 1 юли 2002 г., *Recueil des traités des Nations unies*, vol. 2187, № 38544. В член 7, параграф 2, буква ж) от посочения статут понятието „преследване“ е дефинирано като „съзнателното и сериозно лишаване от основни права в нарушение на международното право поради мотиви, свързани с идентичността на групата или общността“.

60. В Обща позиция 96/196/JAI²² Съветът е дал определение за понятието „преследване“ като отнасящо се до обстоятелства, които представляват сериозно посегателство на правата на човека, като например на правото на живот, на свобода или на физическа цялост, или които очевидно не позволяват на съответното лице да продължи да живее в своята държава по произход²³.

61. Впоследствие, през 2002 г., в документите на Съвета законодателят на Съюза се е позовал на основните права на човека, наблягайки първо на „[п]равото на живот, [п]равото на дадено лице да не бъде полагано на изтезания, [п]равото на свобода и на сигурност“, преди да посочи — вследствие на изразените от някои държави членки резерви — правата, от които не е възможна дерогация на основание член 15, параграф 2 от ЕКПЧ²⁴.

62. Правата, посочени в тази разпоредба, са т.нар. „абсолютни“ или „неотменими“ права на всеки индивид. Те не могат да се ограничават по никакъв начин, дори в случай на изключителна обществена опасност. Става въпрос за правото на живот, правото на лицата да не бъдат подлагани на изтезания или на нечовешко или унижително отношение или наказание, правото да не бъдат държани в робство или в принудително подчинение и правото да не бъдат произволно арестувани или задържани²⁵.

63. Така, когато поради някой от мотивите, посочени в член 10 от Директивата, има опасност дадено лице да бъде екзекутирано, измъчвано или лишено от свобода без каквато и да било форма на процес или жена да бъде подложена на насилствено генитално осакатяване или държана в робство, очевидно и безспорно е налице акт на преследване. Само по себе си страданието, което има опасност да възникне, е тежко и непоправимо и невъзможността на дадена държава да защити своите граждани от подобни злоупотреби налага международна закрила. Всъщност държавите членки са длъжни да не връщат тези лица в техните държави по произход, като в противен случай отговорността на държавите членки може да бъде ангажирана на основание член 19, параграф 2 от Хартата и на основание член 21 от Директивата, както и на основание на техните задължения, поети в рамките на ЕКПЧ²⁶.

64. Когато актът на преследване се състои в посегателство върху право, което не може да бъде дерогирано, наличието на преследването е установено *ipso facto*, щом като това посегателство е мотивирано от религиозна дискриминация.

65. Какво се случва, когато дадено лице основава молбата си за предоставяне на убежище на посегателство върху свободата на изповядване на неговата вяра, която не е абсолютно право, посочено в член 15, параграф 2 от ЕКПЧ?

66. Според мен тук следва да се приложи същият критерий.

67. Свободата на вероизповеданието не е сред правата, които не могат да бъдат дерогирани. Тя обаче е основно право и би могло да се счита, че ограничаването на това право или посегателството върху него трябва да бъдат санкционирани дори когато става дума за леко посегателство.

22 — Обща позиция от 4 март 1996 година, определена от Съвета на основание на член К.3 от Договора за Европейския съюз, относно хармонизираното прилагане на определения на термина „бежанец“ по смисъла на член 1 от Женевската конвенция за статута на бежанците от 28 юли 1951 година (ОВ L 63, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 14).

23 — Точка 4.

24 — Вж. документи, които са достъпни на уебсайта на Съвета под номера 13620/01, 11356/02, 12620/02 и 13648/02.

25 — Тези права са посочени съответно в членове 2 и 3, член 4, параграф 1 и член 7 от ЕКПЧ и в членове 2 и 4, член 5, параграф 1 и член 49 от Хартата.

26 — Вж. Решение на ЕСПЧ от 7 юли 1989 г. по дело *Soering c/y Обединеното кралство*, серия А № 161, § 88 и 113; Решение на ЕСПЧ от 4 февруари 2005 г. по дело *Mamatkoulou и Askarov c/y Турция*, *Recueil des arrêts et décisions* 2005-I, § 91; Решение на ЕСПЧ от 12 май 2010 г. по дело *Khodzhayev c/y Русия*, § 89—105, както и Решение на ЕСПЧ от 8 юли 2010 г. по дело *Abdulazhon Isakov c/y Русия*, § 106—112 и 120—131.

68. При все това по своето естество подобно ограничаване е необходимо за равновесието на живота в общество. На това основание ограничаването на религиозна практика посредством правна уредба, насочена към осигуряване на равновесието между практикуването на различните вероизповедания в рамките на дадена държава, не може да съставлява „акт на преследване“, нито посегателство на свободата на вероизповеданието. Обратно, подобна правна уредба е част от загрижеността за поддържане на действителен религиозен плурализъм и за осигуряване — в рамките на правовата държава и в съответствие с член 52, параграф 1 от Хартата и с член 9, параграф 2 от ЕКПЧ — на мирното съвместно съществуване на различните вявания, както подобава в едно демократично общество²⁷. Тази загриженост е основанието за налагане на наказателна отговорност за нарушаването на някои забрани, при условие че предвидените наказания са съразмерни и определени при гарантиране на свободите на личността, и по-специално на правото на защита.

69. Следователно несъразмерността ще бъде разкрита посредством степента на мерките и наказанията, които са взети или могат да бъдат взети срещу заинтересованото лице, и тази несъразмерност ще бъде обективният белег на преследването, т.е. посегателство върху право на човека, което не може да бъде дерогирано.

70. В тези рамки органите, които отговарят за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, следва да проверят конкретно коя е изтъкнатата правна норма в държавата по произход и коя е репресивната практика в широк смисъл, и то не само от гледна точка на действително прилаганото там наказателно законодателство.

71. Тълкуването, което предлагам, е в съответствие с възприетото от Европейския съд по правата на човека в решението за недопустимост, постановено по дело Z. и T. срещу Обединеното кралство²⁸.

72. Това дело трябва да бъде посочено, тъй като въпросът, поставен на Европейския съд по правата на човека, е твърде близък, почти идентичен с поставения от Bundesverwaltungsgericht в актовете за преюдициални запитвания. Освен това становището на Европейския съд по правата на човека трябва да бъде изложено, понеже, както видяхме, свободата на вероизповеданието е гарантирана по един и същи начин в Хартата и в ЕКПЧ и следователно смисълът и обхватът на тази свобода трябва да бъдат определени с оглед на практиката на посочения съд.

73. В рамките на това дело Европейският съд по правата на човека е сезиран с въпроса дали отговорността на една договаряща държава може да бъде ангажирана на основание член 9 от ЕКПЧ, когато тази държава отказва да предостави статут на бежанец на лице, което при завръщането си в своята държава по произход ще бъде лишено от правото да изповядва открито и свободно своята вяра. По посоченото дело две пакистански гражданки с християнско вероизповедание твърдят, че при завръщането им в тяхната държава по произход няма да могат да живеят като християнки, без да има опасност да бъдат обект на враждебно внимание или без да е необходимо да вземат мерки, за да прикрият вероизповеданието си. Според тези жалбоподатели да се изисква от тях на практика да променят поведението си, като прикрият факта, че са приели християнската вяра, и да се откажат от възможността да говорят за вярата си и да я засвидетелстват пред другите, означава само по себе си да отрекат правото си на свобода на вероизповеданието.

74. Европейският съд по правата на човека отхвърля жалбата им на основание на разграничение между основните гаранции, посочени в членове 2—6 ЕКПЧ, и останалите разпоредби на ЕКПЧ.

27 — Относно прилагането на тези принципи вж. по-специално Решение по дело Leyla Şahin c/y Турция, посочено по-горе, § 104—123 и цитираната съдебна практика.

28 — Вж. Решение на ЕСПЧ от 28 февруари 2006 г. по дело Z. и T. срещу Обединеното кралство, *Recueil des arrêts et décisions* 2006-III.

75. Този съд потвърждава отново, че отговорността на договаряща държава може да бъде ангажирана, когато мярка за извеждане от територията води до реална опасност след завръщане на дадено лице в неговата държава по произход то да бъде убито или подложено на мъчения, или произволно задържано, или да търпи очевиден отказ от правосъдие. Тази съдебна практика се основава на основното значение на разглежданите разпоредби. Европейският съд по правата на човека обаче не е възнамерявал да приложи автоматично тези „императивни“ съображения към останалите разпоредби на ЕКПЧ, тъй като в чисто прагматично отношение посоченият съд добавя, че „не може да се изисква от договаряща държава, която експулсира даден чужденец, да го изпрати единствено в държава, където условията са изцяло и ефективно в съответствие с всяка от гаранциите, свързани с установените в [ЕКПЧ] права и свободи“.

76. Така посоченият съд отказва да включи член 9 от ЕКПЧ в приложното поле на тази съдебна практика, ако съществува опасност лицето да бъде възпрепятствано единствено когато практикува своето вероизповедание. Всъщност посоченият съд изтъква, че в противен случай това би задължило договарящите държави „да действат като непреки гаранци на свободата на вероизповеданията за останалата част от света“. Отговорността на държавата може да бъде ангажирана единствено при изключителни обстоятелства, когато за заинтересованото лице е налице „действителна опасност от очевидно нарушение“ на тази свобода. За Европейския съд по правата на човека обаче е трудно да си представи дело, при което достатъчно очевидно нарушение на посочената свобода не предполага и реална опасност за заинтересованото лице да бъде убито, подложено на мъчения и на нечовешко и унижително отношение или очевидно лишено от правосъдие или да бъде произволно задържано.

77. Следователно с оглед на тези фактори считам, че член 9, параграф 1, буква а) от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че тежко посегателство на свободата на вероизповеданието може да съставлява „акт на преследване“, когато поради упражняването на тази свобода или поради нарушението на ограниченията, на които тя е обект в държавата по произход на търсещия убежище, за последния съществува реална опасност да бъде екзекутиран или подложен на изтезания, на нечовешко или унижително отношение или наказание, да бъде държан в робство или в принудително подчинение или да бъде произволно арестуван или задържан.

78. Това тълкуване, изглежда, от една страна, може да позволи да се определи общ за всички държави членки праг, под който последните да не могат да слизат, а от друга страна, в съответствие с член 3 от Директивата те да не изгубят свободата си да приемат или запазват по-благоприятни стандарти, доколкото обаче тези стандарти са съвместими с Директивата.

79. Нека да отнесем тези доводи към положението на жалбоподателите по главното производство.

80. В Пакистан, където сунитският ислям е държавното вероизповедание и където неговите последователи представляват по-голямата част от населението, общността „Ахмадия“ е религиозно малцинство, чиито членове са считани за еретици. След влизането в сила на Определение XX на 28 април 1984 г. Законът за богохулството засилва действието на членове 295 и 298-А от пакистанския наказателен кодекс, като въвежда смъртно наказание и наказание лишаване от свобода за всяко лице, което писмено и устно, с жестове или видими изображения или преки или непреки инсинуации обижда свещеното име на пророка Мохамед или символите и местата, свързани с исляма. Освен това по силата на членове 298-В и 298-С от този кодекс се наказва с лишаване от свобода от три години и с глоба всяко лице, член на общността „Ахмадия“, което изповядва вярата си на обществени места, идентифицира я с тази на исляма, пропагандира я, насърчава приемането ѝ, използва или заимства епитетите, описанията, наименованията или поздравите, свързани с мюсюлманското вероизповедание, цитира стихове от Корана на обществени места, възприема практиките, свързани с исляма, като например погребалните ритуали, или по друг начин оскърбява исляма.

81. С оглед на тази информация са изпълнени критериите, определени в членове 9 и 10 от Директивата. Интелектуалният аспект на акта на преследване, който се има предвид в член 10 от Директивата, се съдържа в религиозния мотив, тъй като всъщност ахмадитите са ясно посочени в членове 298-В и 298-С от пакистанския наказателен кодекс. Що се отнася до фактическия аспект, той е част от наказателно законодателство, включително наказанията.

82. Ако това законодателство действително се прилага от пакистанските органи, което органът, отговарящ за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, трябва да провери въз основа на редовните доклади на държавите и организациите за защита на правата на човека, посоченото законодателство може да достигне равнището на преследване.

83. Всъщност нарушаването на разглежданото законодателство води до тежки и непоносими посегателства върху личността.

84. От една страна, съдържащата се в него забрана съставлява тежко посегателство върху свободата на вероизповеданието, което лишава съответното лице от основен елемент на неговата личност. Освен това разглежданото законодателство предполага нарушение на свободата на изразяване на мнение и свободата на събранията, гарантирани в членове 11 и 12 от Хартата и в членове 10 и 11 ЕКПЧ, тъй като чрез ограничаване на правото на публично изповядване на вярата на вярващите е отказано правото им да се събират свободно и да изразяват убежденията си.

85. От друга страна, наказанията, които придружават разглежданата забрана, целят да лишат от тези най-основни права всяко лице, което настоятелно изповядва своята вяра под заплахата от лишаване от свобода и дори от смъртно наказание.

86. Поради това в отговор на първия поставен от запитващата юрисдикция въпрос считам, че член 9, параграф 1, буква а) от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че тежко посегателство на свободата на вероизповеданието, независимо кой е засегнатият от това посегателство аспект на посочената свобода, може да съставлява „акт на преследване“, когато поради упражняването на тази свобода или поради нарушение на ограниченията, на които тя е предмет в държавата по произход на търсещия убежище, за последния съществува реална опасност да бъде екзекутиран, подложен на изтезания или на нечовешко или унизително отношение или наказание, държан в робство или в принудително подчинение или произволно арестуван или задържан.

87. В този контекст и в съответствие с член 3 от Директивата държавите членки имат свободата да приемат или да запазват по-благоприятни стандарти, доколкото тези стандарти са съвместими с посочената директива.

88. С оглед на предложението отговор на първия въпрос считам, че вторият поставен от запитващата юрисдикция въпрос не следва да се разглежда.

В – По третия въпрос

89. С третия въпрос запитващата юрисдикция моли Съда по същество да определи дали опасенията на бежанеца от преследване са основателни по смисъла на член 2, буква в) от Директивата, когато при завръщането си в своята държава по произход той възнамерява да осъществи религиозни действия, които ще изложат на опасност живота, свободата или неприкосновеността му, или обратно, разумно е да се очаква, че това лице ще се откаже да практикува подобни действия.

90. Конкретно, въпросът е дали тази разпоредба може да се тълкува в смисъл, че опасенията на бежанеца от преследване не са основателни, когато той може да избегне акт на преследване в своята държава по произход, като се откаже да изповядва своята вяра на обществени места.

91. Твърдо съм против подобно тълкуване, по изложените по-долу причини.
92. Първо, за подобно тълкуване няма никакво основание в текста на Директивата, и по-специално в член 4 от нея.
93. Както знаем, в рамките на молба за международна закрила органът, който отговаря за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, трябва да определи дали опасенията на съответното лице, че ще бъде преследвано, след като се завърне в своята държава по произход, са основателни в съответствие с член 2, буква в) от Директивата. Макар че опасенията са субективно нещо, тук трябва да се докаже, че конкретните опасения са основателни, предвид по-обективни фактори. Следователно преценката на основателността на опасенията ще се основава единствено на конкретно разглеждане на опасността, на която ще бъде изложено заинтересованото лице при завръщането си в своята държава по произход.
94. Това предполага да се осъществи индивидуална преценка на молбата за международна закрила, като принципите на тази преценка се съдържат в член 4 от Директивата.
95. В съответствие с член 4, параграф 3, буква а) от нея това предполага да се разгледат цялата налична информация и всички относими факти, свързани с общата ситуация в държавата по произход на молителя, и по-специално законите на тази държава и начинът на тяхното прилагане.
96. По-нататък, преценката предполага да се анализира какво ще е поведението на съответното лице след завръщането му в неговата държава по произход, и по-специално какви са действията, които то възнамерява да предприеме.
97. Следователно в съответствие с член 4, параграф 2, параграф 3, букви б)—г) и параграф 4 от Директивата органът, който отговаря за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, трябва да вземе предвид цялата налична информация относно търсеция убежище, по-специално във връзка с личността, характера, личното положение, душевното състояние, възрастта и миналото му, както и дейностите, които е упражнявал или не е упражнявал от момента, в който е напуснал своята държава по произход.
98. Както е видно, става въпрос за много конкретна информация, която трябва единствено да позволи да се определи дали търсецият убежище изпитва основателни опасения, че след като се завърне в своята държава по произход, дейностите, които ще упражнява, ще го изложат на акт на преследване. Обратно, нито един елемент от тази разпоредба не сочи, че при преценката на основателността на опасенията трябва да се намери разрешение, което позволява на търсещото убежище лице да живее в своята държава по произход, без да се опасява, че ще бъде изложено на насилие, по-специално като се иска от това лице да се откаже от някои от гарантираните му права и свободи.
99. Второ, подобно тълкуване не осигурява спазването на прокламираните от Хартата основни права, обратно на изискванията на съображение 10 от Директивата и на постоянната практика на Съда.
100. От една страна, това тълкуване изглежда противоречи на установеното в член 1 от Хартата зачитане на човешкото достойнство. Всъщност да се изисква от търсещо убежище лице да прикрие или промени своята вяра или да се откаже от изповядването ѝ на публични места, е равнозначно на това от посоченото лице се изисква да промени нещо, което може да съставлява основен елемент на неговата идентичност, т.е. в определен смисъл да се отрече от себе си. Никой обаче няма право да изисква подобно нещо.
101. От друга страна, това тълкуване противоречи на член 10 от Хартата, тъй като цели да лиши заинтересованото лице от основно право, което му е гарантирано в тази разпоредба, извън случаите на ограничения, които изрично се допускат съгласно член 52, параграф 1 от Хартата.

102. Освен това има опасност, като възприема посоченото тълкуване, органът, който е отговорен за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, да утежни дадено положение на нарушение на основните права, на което молителят вече е обект в своята държава по произход. На последно място, такова тълкуване би направило молителя отчасти отговорен за насилието, на което е подложен, докато всъщност той е жертва на потисничество.

103. Трето, не може разумно да се очаква от търсецо убежище лице да се откаже от изповядване на своята вяра или да прикрива който и да било от другите основни елементи на своята идентичност, за да избегне преследване, без да е налице опасност от застрашаване на правата, които Директивата цели да защити, и на целите, които иска да постигне²⁹.

104. Всъщност преследването не престава да бъде преследване, поради обстоятелството че при завръщането си в своята държава по произход лицето може да покаже, че се въздържа и упражнява дискретно своите права и свободи, като прикрива своята сексуална принадлежност и политическите си възгледи или принадлежността си към общност или се отказва от практикуването на своето вероизповедание³⁰. Ако случаят беше такъв, Директивата чисто и просто щеше да бъде лишена от полезно действие, тъй като нямаше да позволява защитата на лицата, които, поради това че са избрали да упражняват своите права и свободи в държавата си по произход, са изложени на актове на преследване. По делата по главните производства това би застрашило правата, които Директивата цели да гарантира на Y и Z, на които права основателно се базира молбата им за предоставяне на убежище, т.е. правото им да изповядват своята вяра публично, без да се опасяват от преследвания.

105. Четвърто, нищо в тази материя не следва рационални съображения. Както е приел Съдът в Решение по дело *Salahadin Abdulla* и др.³¹ преценката дали опасността е голяма във всички случаи трябва да се прави бдително и предпазливо, тъй като става въпрос за неприкосновеността на човека и индивидуалните свободи, които въпроси са основни ценности на Съюза³². Да се очаква обаче от търсецо убежище лице да се държи разумно, при условие че то живее в несигурност и страх спрямо него да не бъде проявена агресия или да не бъде задържано в затвор, не позволява да се разбере правилно опасността, на която лицето ще бъде изложено. Става въпрос за рискован залог, а правото на убежище не може да се основава на подобна прогноза. Освен това според мен такъв подход е лекомислен. Всъщност независимо от старанията, които заинтересованото лице би могло да вложи във връзка с поведението си на обществени места, в неговата държава по произход то ще продължи да бъде считано за еретик, разколник или хомосексуалист. Известно е обаче, че в някои държави всички действия, дори най-незначителните, биха могли да бъдат претекст за всякакъв вид злоупотреби.

106. Следователно с оглед на тези фактори считам, че член 2, буква в) от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че основателни опасения от преследване са налице, когато търсецът убежище възнамерява след завръщането си в своята държава по произход да осъществява религиозните дейности, които го излагат на опасност от преследване. В този контекст считам, че с цел да се осигури спазването на основните права, прокламирани в Хартата, органът, който отговаря за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, не може разумно да очаква от съответния молител да се откаже от действията си, и по-специално от изповядване на своята вяра.

29 — Очевидно изключвам от анализа си случаите, при които религиозните обреди са особено безразсъдни, като например човешките жертвоприношения или употребата на наркотични вещества.

30 — Вж. решение на Supreme Court of the United Kingdom (Обединеното кралство) по дело *HJ (Iran) c/y Secretary of State for the Home Department* и *HT (Камерун)* срещу *Same* [2010] UKSC 31.

31 — Решение от 2 март 2010 г. (C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, Сборник, стр. I-1493).

32 — Точка 90.

IV – Заключение

107. В светлината на гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на Bundesverwaltungsgericht по следния начин:

- „1) Член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2005 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила трябва да се тълкува в смисъл, че тежко посегателство на свободата на вероизповеданието, независимо кой е засегнатият от това посегателство аспект на посочената свобода, може да съставлява „акт на преследване“, когато поради упражняването на тази свобода или поради нарушение на ограниченията, на които тя е предмет в държавата по произход на търсеция убежище, за последния съществува реална опасност да бъде екзекутиран или подложен на изтезания или на нечовешко или унижително отношение или наказание, държан в робство или в принудително подчинение или произволно арестуван или задържан.

В съответствие с член 3 от Директива 2004/83 държавите членки имат свободата да приемат или да запазват по-благоприятни стандарти, доколкото тези стандарти са съвместими с посочената директива.

- 2) Член 2, буква в) от Директива 2004/83 трябва да се тълкува в смисъл, че основателни опасения от преследване са налице, когато търсецият убежище възнамерява след завръщането си в своята държава по произход да осъществява религиозните дейности, които го излагат на опасност от преследване. В този контекст, с цел да се осигури спазването на основните права, прокламирани в Хартата на основните права на Европейския съюз, органът, който отговаря за разглеждането на молбата за предоставяне на убежище, не може разумно да очаква от съответния молител да се откаже от действията си, и по-специално от изповядване на своята вяра“.